

<https://doi.org/10.15407/socium2023.04.097>
УДК 303.62

Creative Commons Attribution 4.0 International

Демчук В.С., соціологиня проєкту U-Report, ГО “Українська Волонтерська Служба”, вулиця Князів Острозьких, 46/2, Київ, 01015, Україна, email: valiademchuk18@gmail.com, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1022-0843>

ДАЙДЖЕСТ ОПИТУВАНЬ U-REPORT: ІV КВАРТАЛ 2023 Р. (НАСИЛЬСТВО У СТОСУНКАХ, КУЛЬТУРА БЛАГОДІЙНОСТІ ТА СТАВЛЕННЯ ДО ОДНОСТАТЕВИХ ПАРТНЕРСТВ)

Показано результати опитувань інноваційного молодіжного проєкту U-Report за жовтень – грудень 2023 р.: гендерні стереотипи та насильство проти жінок, культура благодійності, ставлення до одностатевих партнерств.

Ключові слова: U-Report, думка молоді, насильство, стереотипи, гендерні стереотипи, насильство проти жінок, благодійність, культура благодійності, одностатеві партнерства, одностатеві стосунки, ЛГБТ+.

Demchuk V.S., sociologist of the U-Report project, NGO "Ukrainian Volunteer Service", 46/2, Knyaziv Ostrozkykh Str., Kyiv, 01015, Ukraine, email: valiademchuk18@gmail.com, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1022-0843>

DIGEST OF U-REPORT SURVEYS: 4TH QUARTER OF 2023 (VIOLENCE IN RELATIONSHIPS, CULTURE OF CHARITY AND ATTITUDES TOWARDS SAME-SEX PARTNERSHIPS)

The results of surveys of the innovative youth project U-Report for October are shown – December 2023: gender stereotypes and violence against women, culture of charity, attitude to same-sex partnership.

Keywords: U-Report, youth opinion, violence, stereotypes, gender stereotypes, violence against women, charity, culture of charity, same-sex partnerships, same-sex relationships, LGBT+.

Громадська організація “Українська Волонтерська Служба” спільно з Представництвом Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні реалізовує глобальний молодіжний проєкт U-Report (“Ю-Репорт”)¹.

Проєкт U-Report – інтерактивний інструмент для проведення щотижневих актуальних опитувань серед підлітків і молоді через Facebook Messenger, Telegram, Viber. Результати опитувань використовуються у діяльності урядових установ, громадських об’єднань і міжнародних організацій.

¹ Приєднатись до U-Report можна у трьох чат-ботах: Telegram, Viber, Facebook Messenger. Щоб запустити бот, потрібно написати слово “СТАРТ”. Інформацію про проєкт, посилання на чат-боти, а також результати досліджень можна знайти за посиланням: <https://ukraine.ureport.in/about/>

Сьогодні U-Report реалізується у 96 країнах світу та налічує понад 30,7 млн учасників.

В Україні кількість U-репортерів становить більше ніж 134 000 осіб і постійно зростає. За 8 років існування проекту команда U-Report запустила понад 300 опитувань на актуальні теми для молоді та провела більше ніж 400 презентацій і тренінгів по всій Україні.

U-Report – простий спосіб молоді донести свою думку до осіб, які приймають рішення. У попередніх публікаціях можна ознайомитися з думкою молоді щодо їхньої безпеки та фінансової допомоги під час війни [1], повернення українців з-за кордону [2] та медіаграмотності [3], а також щодо ментального здоров'я та мінної безпеки [4]. Останні матеріали були присвячені таким темам: насильство в міжособистісних стосунках, освіта та міграційні настрої, а також професійна орієнтація молоді [5]. Запитували молодь про зацікавленість у внутрішньому туризмі, фінансову грамотність, дослідили питання знання молоддю ядерної та радіаційної безпеки [6]. У цій публікації знайомимо читачів з новими результатами наших опитувань.

Опитування “Насильство у стосунках”. Це опитування проводилося з 18 жовтня по 11 листопада 2023 р. разом з Child Protection section GBV team UNICEF. У ньому взяли участь 9456 респондентів. Оскільки останнє комплексне опитування на цю тему проводилося 5 років тому, то метою цього опитування було прослідкувати тенденцію та динаміку за ці роки в українському суспільстві, особливо серед молоді. Це опитування було ініційовано з метою розуміння ставлення молоді до соціальних норм і стереотипів, що існують у суспільстві щодо жінок і чоловіків.

Пізніше UNICEF Child Protection планує поділитися результатами через соціальні мережі ЮНІСЕФ для підвищення обізнаності про гендерні стереотипи та насильство проти жінок.

На думку 94,0% респондентів (N = 9456), жінка не повинна терпіти насильство, щоб зберегти сім'ю, альтернативу “важко відповісти” обрали 3,2% респондентів, а погодилися з цим твердженням 2,7%. Згідно з гендерним розподілом, 5,7% опитаних чоловіків і 1,6% жінок зазначили, що жінка повинна терпіти насильство.

Дотримуються думки, що чоловік не може фізично покарати жінку, якщо вона йому зраджує, 91,6% U-репортерів. Щодо гендерного розподілу, спостерігається попередня тенденція, де 8,1% чоловіків та 1,3% жінок згодні з твердженням про можливість фізичної шкоди (рис. 1). Дотримуються думки про можливість фізичного покарання чоловіком жінки за зраду 3,1% опитаних, проте на запитання: “Якщо чоловік зраджує жінці, чи може вона фізично покарати його?” втричі більше респондентів (9% з опитаних) погодилися з альтернативою саме покарання. У цілому негативну відповідь на це запитання надали 85,2% опитаних.

Не вважають насильство приватною справою пари/подружжя 76,8% U-репортерів (N = 9012), вважають – 8%, важко відповісти 15,2% респондентам. Дотримуються позиції, що насильство є приватною справою пари/подружжя, 14,1% опитаних чоловіків і 5,9% жінок. За віковим розподілом істотної різниці не виявлено.

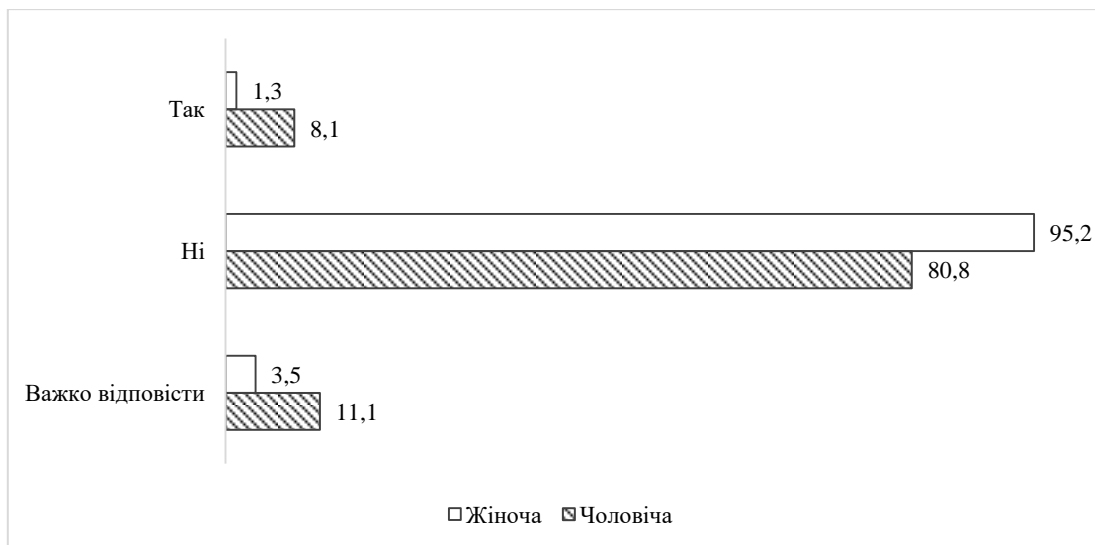

Рис. 1. Розподіл відповідей U-репортерів на запитання: “Якщо жінка зраджує чоловікові, чи може він фізично покарати її?” за статтю, N = 9182, %

На запитання: “Чи повинна жінка погоджуватися на секс з чоловіком/партнером, коли цього не хоче?”, 85,8% респондентів відповіли: “ні”, 10% обрали альтернативу “важко відповісти”, 4,2% відповіли ствердно (рис. 2). На 8% більше чоловіків, ніж жінок (10,2% серед опитаних) вважають, що жінка повинна погоджуватися на секс з чоловіком/партнером, коли цього не хоче.

Рис. 2. Розподіл відповідей U-репортерів на запитання: “Чи повинна жінка погоджуватися на секс з чоловіком/партнером, коли цього не хоче?”, N = 9012, %

Не згодні з твердженням: коли жінку зґвалтували, вона зазвичай сама щось зробила, щоб опинитися в такій ситуації 88,5% (N = 8795) U-репортерів; важко відповісти – 8,6%; обрали ствердну альтернативу 2,9%. Варіант “ні” на запитання: “Чи згодні Ви з твердженням: коли жінку зґвалтували, вона зазвичай сама щось зробила, щоб опинитися в такій ситуації?” обрали 72,9% чоловіків та 93,5% жінок, варіант “так” – 8,0% чоловіків та 1,2% жінок, варіант “важко відповісти” – 19,1% чоловіків та 5,3% жінок.

Згідно з опитуванням, 72,3% респондентів не згодні з твердженням: якщо жінка не чинить фізичного опору, то не можна однозначно сказати, що це було зґвалтування, серед них – 60,5% чоловіків та 76,2% жінок; 18,5% обрали альтернативу “важко відповісти” (серед них – 23,6% чоловіків і 16,9% жінок) і 9,1% проголосували за ствердну альтернативу (серед них – 15,9% чоловіків та 6,9% жінок) (рис. 3).

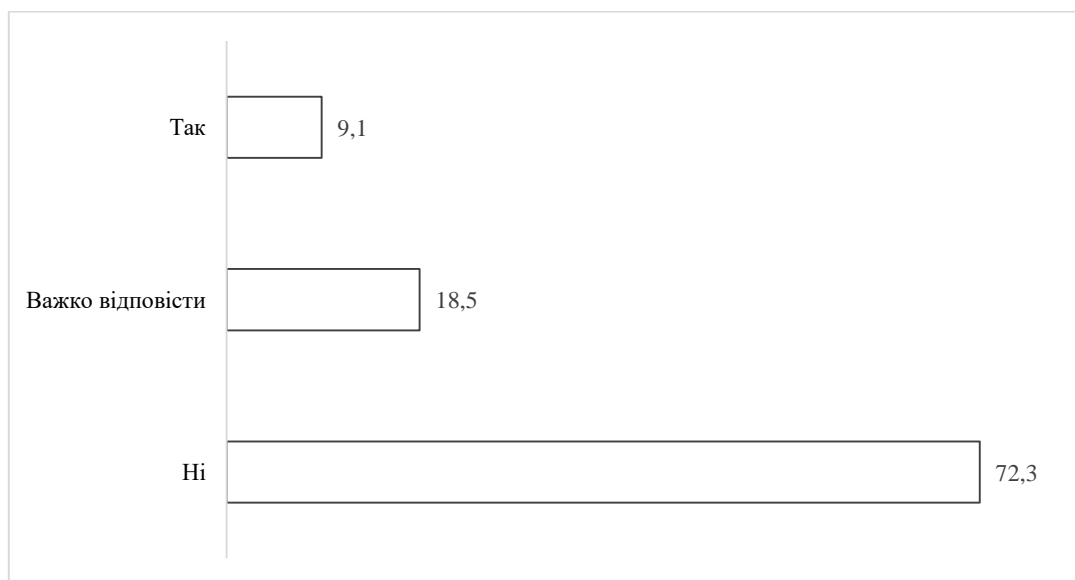

Рис. 3. Розподіл відповідей U-репортерів на запитання: “Чи згодні Ви з твердженням: якщо жінка не чинить фізичного опору, то не можна однозначно сказати, що це було зґвалтування?”, N = 8630, %

Обрали негативну відповідь на запитання: “Чи згодні Ви з твердженням: якщо жінка постраждала від сексуального насильства, коли була під дією алкоголю або наркотиків, вона певною мірою сама винна у цій ситуації?” 74,3% U-репортерів (47,4% чоловіків та 79,0% жінок), 13,5% (33% чоловіків та 10,2% жінок) відповіли позитивно і 12,2% (19,6% чоловіків та 10,8% жінок) респондентів обрали “важко відповісти” (N = 8524). У відповідях не прослідковується істотна різниця щодо вікового розподілу або розподілу за макрорегіонами.

На запитання: “Чи згодні Ви з твердженням: у шлюбі зґвалтування не буває?” обрали альтернативу “ні” 85,3% респондентів, “важко відповісти” – 8,6%, “ні” – 6,1%.

Отже, в цілому опитування показало позитивні тенденції серед молоді щодо гендерних стереотипів і насильства проти жінок: 94,0% респондентів (N = 9456) вважають, що жінка не повинна терпіти насильство, щоб зберегти сім’ю; 91,6% (N = 9182) U-репортерів дотримуються думки, що чоловік не може фізично покарати жінку, якщо вона йому зраджує; 76,8% U-репортерів не вважають насильство приватною справою пари/подружжя (N = 9012).

Результати дослідження дають змогу детальніше проаналізувати тенденцію відповідей з гендерним розподілом, наприклад, 5,7% опитаних чоловіків і 1,6% жінок зазначили, що жінка повинна терпіти насильство; 8,1% чоловіків та 1,3% жінок згодні з твердженням про можливість фізичної шкоди жінці через зраду тощо.

Негативну альтернативу обрали більшість U-репортерів на запитання: “Чи згодні Ви з твердженням: якщо жінка не чинить фізичного опору, то не можна однозначно сказати, що це було зґвалтування?”; “Чи згодні Ви з твердженням: якщо жінка постраждала від сексуального насильства, коли була під дією алкоголю або наркотиків, вона певною мірою сама винна у цій ситуації?”; “Чи згодні Ви з твердженням: у шлюбі зґвалтування не буває?”.

Опитування “Культура благодійності”. Опитування проводилося з 10 по 17 листопада 2023 р. спільно з Національним банком України.

Метою цього опитування було вивчення рівня залученості людей до благодійності, визначення її пріоритетних напрямів і способів участі в благодійних ініціативах. Отримані результати НБУ використовуватиме для розроблення освітніх заходів з підвищення рівня культури благодійності та організації благодійних ініціатив для молоді та дорослого населення України. Зокрема, результати відповідей на запитання на тему шахрайства у сфері благодійності використовуватимуться для підготовки освітніх матеріалів Всеукраїнської інформаційної кампанії з протидії платіжному шахрайству #ШахрайГудбай.

Згідно з результатами опитування, 82,8% респондентів долучалися до благодійності протягом останнього року (N = 5917), проте 17,2% – ні. U-репортери, які не долучалися до благодійності, головними причинами назвали нестачу коштів (42,9%), відсутність часу (23,5%), інше (22,3%) та перебування в такому становищі, що самі потребують допомоги (18,2%) (рис. 4). Найбільше долучались у західних областях – 86,9%, а найменше – у східних (73,6%).

Серед U-репортерів, які долучилися до благодійності (N = 4522), фінансову допомогу надавали 78,8%, безоплатне передавання їжі, одягу, ліків, іншого майна – 43,5%, долучення до волонтерства – 32,3%, безоплатне надання послуг або виконання робіт – 19,2%. Серед респондентів, які долучалися до благодійності через фінансову допомогу, надавали таку допомогу через: волонтерів – 56,6%, благодійний фонд – 54,3%, переказ коштів на особисту банківську картку – 52,7%. Детальніше про способи надання фінансової допомоги показано на рисунку 5.

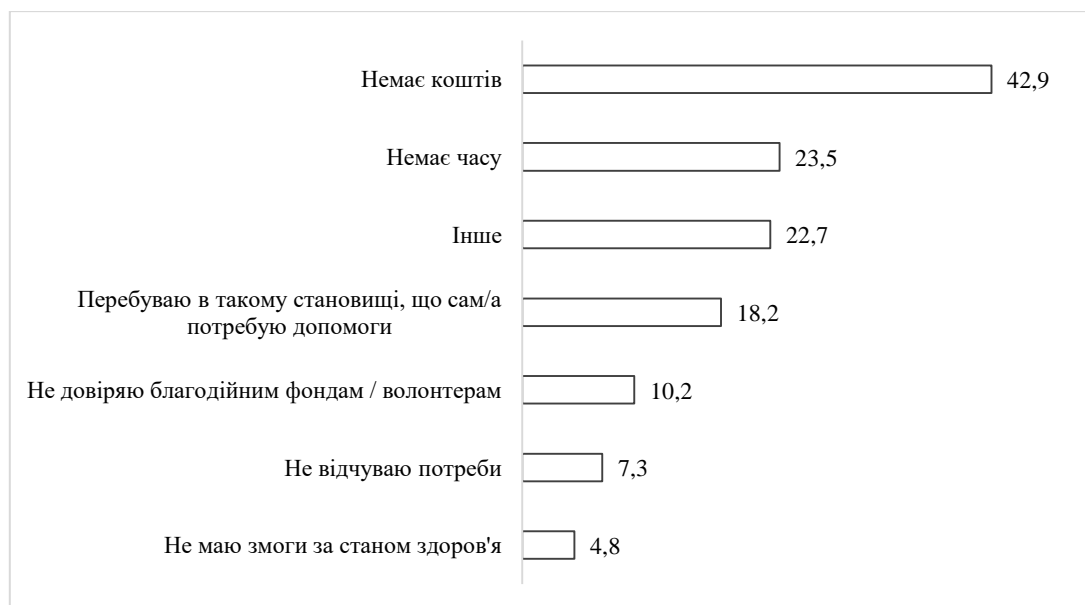

Рис. 4. Розподіл відповідей U-репортерів на запитання: “Чому Ви не долучалися до благодійності?”, N = 820, %

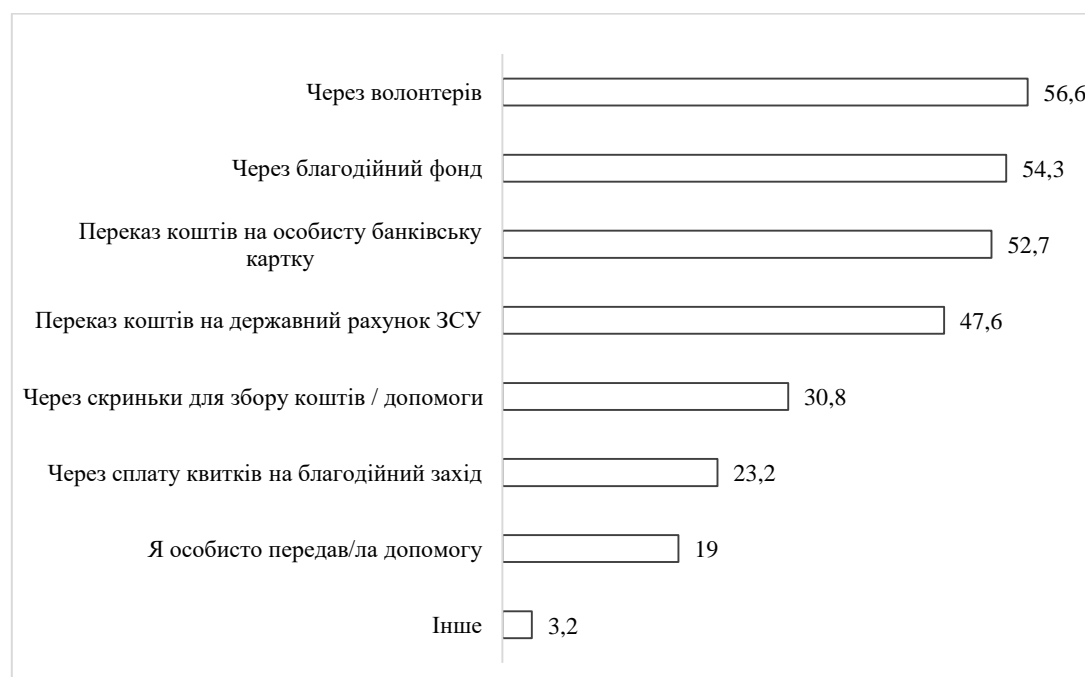

Рис. 5. Розподіл відповідей U-репортерів на запитання: “Які способи надання фінансової допомоги Ви використовували?”, N = 3437, %

Серед опитаних, які долучалися до благодійності через фінансову допомогу (N = 3402), за останній рік пожертвували на благодійність до 1 тис. грн 31,2%; від 1 тис. грн до 5 тис. грн – 33,8%; від 5 тис. грн до 10 тис. грн – 14,6%; від 10 тис. грн до 20 тис. грн – 9,6%; від 20 тис. грн до 50 тис. грн – 6,1%; від 50 тис. грн до 100 тис. грн – 2,6%; понад 100 тис. грн – 2,4%.

Благодійні ініціативи, до яких долучалися респонденти (N = 4336) протягом останнього року, були спрямовані на допомогу: армії – 90,6%; українцям, які постраждали внаслідок бойових дій – 40,9%; тваринам – 28,5%; дітям – 22,9%; людям з інвалідністю – 10,2%; людям старшого віку – 8,6%; довкіллю – 8,6%; інше – 3,0%.

Надавали допомогу незнайомим людям через благодійні фонди, волонтерів і соціальні мережі 89,4% U-репортерів, знайомим родичам і близьким – 53,8%.

Перевіряли факт надання допомоги (фото- та відеозвіт) 58,7% респондентів; перевіряли факт існування організації (у соцмережах) – 35,2%; запитували про ефективність допомоги осіб, яким допомогли – 19,2% (N = 4205), 22,7% не робили нічого із зазначеного.

Про випадки шахрайства за останній рік щодо благодійної допомоги чули 82%, не чули – 14,2%. Інформація про шахрайство не вплинула на прагнення долучитися до благодійності (кількість та обсяг донатів) для 55,9%. Для 21,3% це спонукає до припинення або зменшення обсягу надання допомоги, важко відповісти – 22,7% (рис. 6).

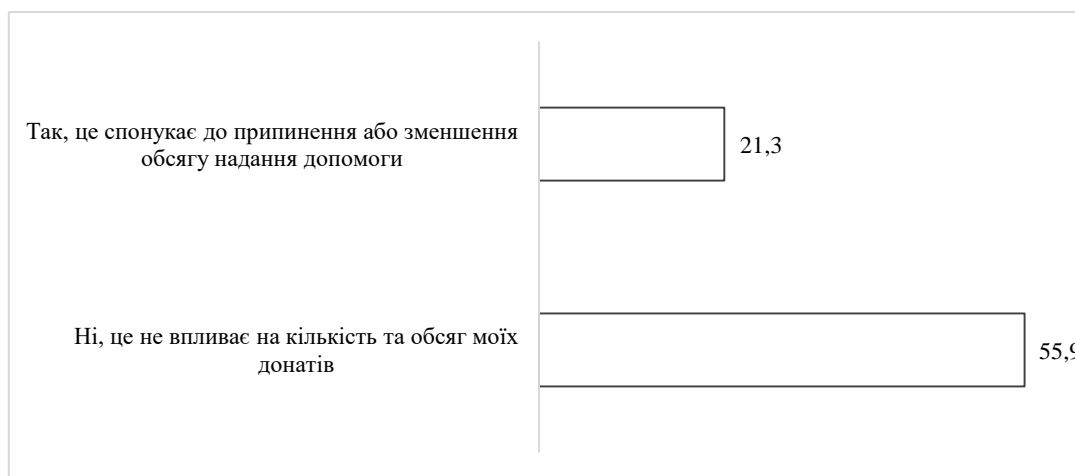

Рис. 6. Розподіл відповідей U-репортерів на запитання: “Чи вплинула інформація про шахрайство на Ваше прагнення долучитися до благодійності (кількість та обсяг Ваших донатів)?”, N = 4258, %

Отже, 82,8% опитаних долучалися до благодійності протягом останнього року. Надавали допомогу незнайомим людям через благодійні фонди, волонтерів та соціальні мережі 89,4% U-репортерів; знайомим, родичам і близьким – 53,8%.

Серед способів надання фінансової допомоги респонденти виокремили: через волонтерів, благодійний фонд, переказ коштів на особисту банківську картку, переказ

коштів на державний рахунок ЗСУ, скриньки для збору коштів / допомоги, сплату квитків на благодійний захід, особисто передавали допомогу.

Опитування “Ставлення до одностатевих партнерств”. Це опитування проводилося з 17 по 23 листопада 2023 р. разом з ГО “Інсайт”. У ньому взяли участь 6006 респондентів віком 14–34 роки.

Головною метою опитування було проаналізувати ставлення молоді до одностатевих партнерств / шлюбів для подальшої розробки стратегії толерантного середовища. Результати опитування будуть використані в адвокаційних цілях, а також для інформаційних кампаній і навчальних матеріалів щодо просування толерантного ставлення до ЛГБТ+.

Згідно з результатами опитування, 69,3% респондентів на запитання: “Чи вважаєте Ви, що гетеросексуальні та гомосексуальні люди повинні мати однакові права на законодавчому рівні?”, відповіли “так”, проте 20,3% опитуваних обрали варіант “ні”, 10,3% – “важко відповісти” (рис. 7). Ствердну відповідь на попереднє запитання дали 50,7% чоловіків та 78,7% жінок; негативну – 39,2% та 11,4% відповідно.

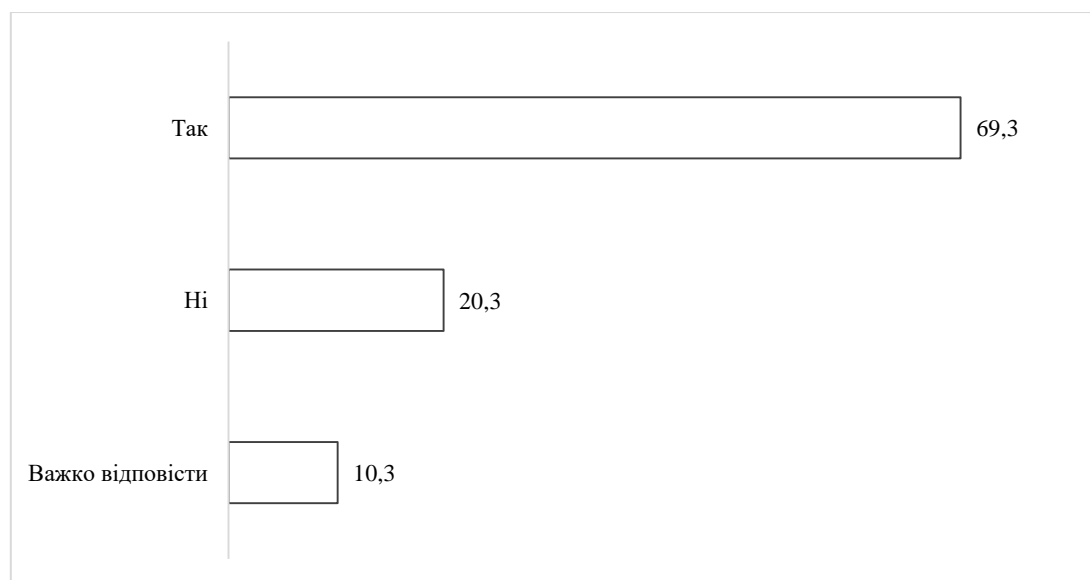

Рис. 7. Гендерний розподіл відповідей U-репортерів на запитання: “Чи вважаєте Ви, що гетеросексуальні та гомосексуальні люди повинні мати однакові права на законодавчому рівні?”, N = 6006, %

Ставлення до запровадження одностатевих партнерств без усиновлення / удочеріння дітей в Україні, згідно з результатами (N = 5818), позитивне у 37,8% опитаних, нейтральне – 20,4%, зовсім негативне – 15,7%, радше позитивне – 12,0%, радше негативне – 9,4%, важко відповісти – 4,6%. Щодо розподілу за макрорегіонами, не спостерігається істотної кореляції, проте позитивне ставлення до запровадження одно-

статевих партнерств без усиновлення / удочеріння дітей в Україні більше ніж на 10% є вищим у Києві, ніж в інших регіонах.

Мають зовсім негативне ставлення 31,7% чоловіків і 8,0% жінок; позитивне – 29,1% і 42,1% відповідно.

Ставлення до запровадження одностатевих партнерств з усиновленням / удочерінням дітей в Україні серед опитаних: позитивне – 43,3%; радше позитивне – 11,0%; нейтральне – 14,6%; радше негативне – 8,7%; зовсім негативне – 18,9%; важко відповісти – 3,4%.

Результати гендерного розподілу мають схожу тенденцію, що і в попередньому запитанні, наприклад, 38,4% чоловіків і 9,7% жінок мають зовсім негативне ставлення, 28,9% та 50,2% жінок – позитивне. Нейтральне ставлення має майже рівнозначна кількість опитаних як чоловіків, так і жінок – 12,3% і 15,6% відповідно.

Згідно з результатами опитування, 66,0% респондентів особисто знайомі з лесбійкою, геєм, трансгендерною особою або бісексуальною особою, на відміну від 34,0% (рис. 8).

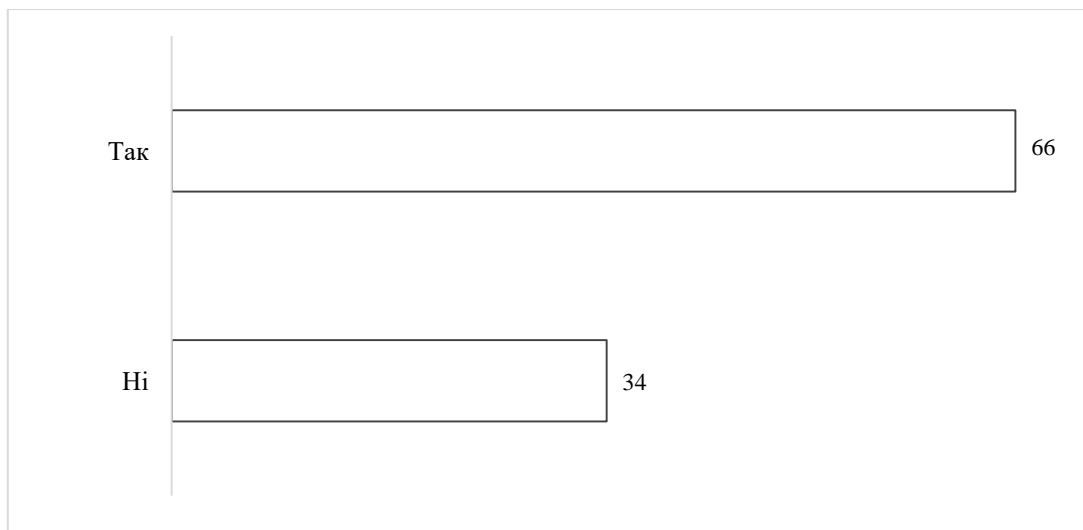

Рис. 8. Розподіл відповідей U-репортерів на запитання: “Чи знайомі Ви особисто з лесбійкою, геєм, трансгендерною особою або бісексуальною особою?”, N = 5762, %

На запитання: “Якщо мій друг / подруга скаже мені, що він / вона гомосексуальна, бісексуальна або трансгендерна людина, я радше...”, відповіді U-репортерів розподілилися таким чином: скажу, що підтримую друга / подругу в будь-якій ситуації – 55,5%; не буду торкатися цієї теми, мене вона не цікавить – 14,8%; захочу більше про це дізнатись, як і коли він / вона це зрозуміли – 13,1%; перестану спілкуватися – 7,5%; спробую переконати, що він / вона неправий/а – 4,8%.

Не знають про випадки, коли над кимось з ЛГБТ+ знущались Ваші знайомі, 68,7% респондентів, знають – 31,3% (рис. 9). За віком найбільше знають про випадки знущання 14–18-річні респонденти (42,2%), різниці серед гендерного розподілу не спостерігається.

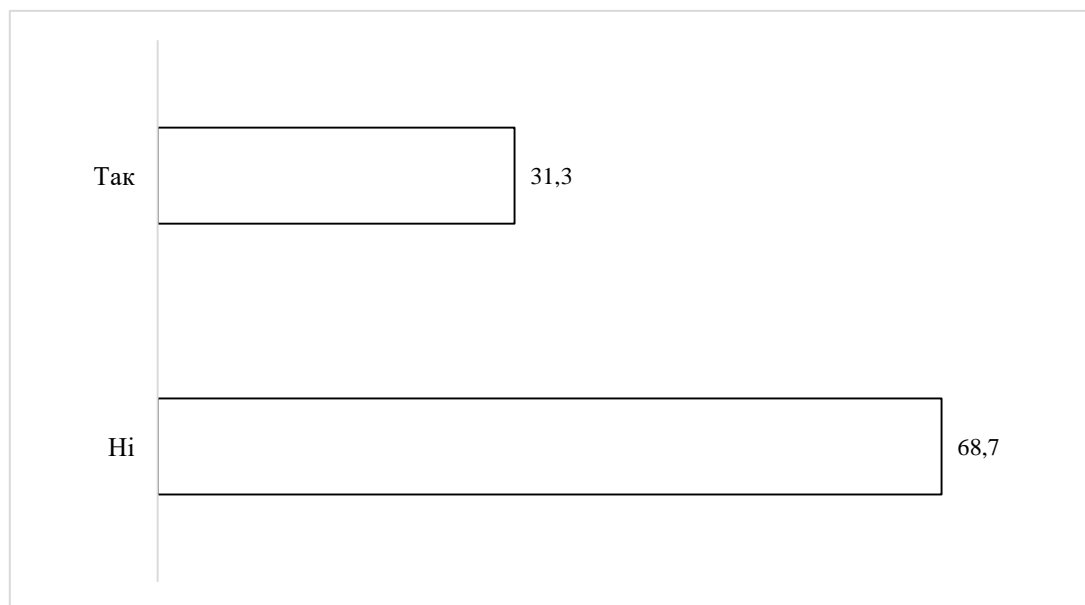

Рис. 9. Розподіл відповідей U-репортерів на запитання: “Чи знаєте Ви про випадки, коли над кимось з ЛГБТ+ знущались Ваші знайомі”, N = 5665, %

Згідно з результатами опитування, не вважають, що гетеросексуальні та гомосексуальні люди повинні мати однакові права на законодавчому рівні, 39,2% чоловіків та 11,4% жінок.

Ставлення до запровадження одностатевих партнерств без усиновлення / удочеріння дітей в Україні позитивне у 37,8% у U-репортерів, нейтральне – у 20,4%, зовсім негативне – у 15,7%, а з усиновленням / удочерінням дітей в Україні позитивне – у 43,3%; нейтральне – у 14,6% та зовсім негативне – у 18,9%.

Особисто знайомі з лесбійкою, геєм, трансгендерною особою або бісексуальною особою 66,0% респондентів (N = 5762).

На запитання: “Якщо мій друг / подруга скаже мені, що він / вона гомосексуальна, бісексуальна або трансгендерна людина, я радше...”, підтримуватимуть друга / подругу в будь-якій ситуації – 55,5% опитаних, перестануть спілкуватися – 7,5%, спробують переконати, що він / вона неправий/а, – 4,8%.

Більше інформації щодо проекту U-Report і результатів інших досліджень можна знайти за посиланнями: www.facebook.com/ureportukraine та www.ukraine.ureport.in.

Якщо Ви маєте пропозиції щодо опитувань або пріоритетних тем, які стосуються діяльності Вашої організації та з приводу яких U-Report може провести діалог з великою кількістю молоді України, будь ласка, звертайтеся за телефоном +38 (097) 319–70–53 (Валентина Демчук) або email: ureport.ukraine@gmail.com.

Список використаних джерел

1. Демчук В.С. Дайджест опитувань U-Report: I квартал 2022 р. (національне кіно, цифрові професії, молодь в умовах війни: безпека та волонтерство, фінансова допомога). *Український соціум*. 2022. № 1 (80). С. 123–134. URL: <https://doi.org/10.15407/socium2022.01.123>
2. Демчук В.С. Дайджест опитувань U-Report: III квартал 2022 р. (повернення українців з-за кордону, торгівля людьми, управління відходами). *Український соціум*. 2022. № 3 (82). С. 130–140. <https://doi.org/10.15407/socium2022.03.130>
3. Демчук В.С. Дайджест опитувань U-Report: IV квартал 2022 р. (медіаграмотність, молодіжні ради, бонуси від волонтерства). *Український соціум*. 2022. № 4 (83). С. 92–104. <https://doi.org/10.15407/socium2022.04.092>
4. Демчук В.С. Дайджест опитувань U-Report: I квартал 2023 р. (ментальне здоров'я, використання пластику та мінна безпека). *Український соціум*. 2023. № 1 (84). С. 155–165. <https://doi.org/10.15407/socium2023.01.155>
5. Демчук В.С. Дайджест опитувань U-Report: II квартал 2023 р. (насильство в міжособистісних стосунках, освіта та міграційні настрої, професійна орієнтація). *Український соціум*. 2023. № 2 (85). С. 220–230. <https://doi.org/10.15407/socium2023.02.220>
6. Демчук В.С. Дайджест опитувань U-Report: III квартал 2023 р. (внутрішній туризм, радіаційна та ядерна безпека, фінансова грамотність). *Український соціум*. 2023. № 3 (86). С. 137–145. <https://doi.org/10.15407/socium2023.03.137>

Отримано 04.12.23 та прийнято 21.12.23

References

1. Demchuk, V.S. (2022). Digest of U-Report surveys: 1st quarter of 2022 (national cinema, digital professions, youth in war: security and volunteering, financial assistance). *Ukr. socium – Ukrainian Society*, 1 (180), 123-134. <https://doi.org/10.15407/socium2022.01.123> [in Ukrainian]
2. Demchuk, V.S. (2022). Digest of U-Report surveys: 3rd quarter of 2022 (return of Ukrainians from abroad, human trafficking, waste management). *Ukr. socium – Ukrainian Society*, 3 (82), 130-140. <https://doi.org/10.15407/socium2022.03.130> [in Ukrainian]
3. Demchuk, V.S. (2022). Digest of U-Report surveys: 4th quarter of 2022 (media literacy, youth councils, benefits from volunteering). *Ukr. socium – Ukrainian Society*, 4 (83), 92-104. <https://doi.org/10.15407/socium2022.04.092> [in Ukrainian]
4. Demchuk, V.S. (2023). Digest of U-Report surveys: 1st quarter of 2023 (mental health, use of plastic, and mine safety). *Ukr. socium – Ukrainian Society*, 1 (84), 155-165. <https://doi.org/10.15407/socium2023.01.155> [in Ukrainian]
5. Demchuk, V.S. (2023). Digest of U-Report surveys: 2nd quarter of 2023 (intimate partner violence, education and migration attitudes, career guidance). *Ukr. socium – Ukrainian Society*, 2 (85), 220-230. <https://doi.org/10.15407/socium2023.02.220> [in Ukrainian]
6. Demchuk, V.S. (2023). Digest of U-Report surveys: third quarter of 2023 (domestic tourism, radiation and nuclear safety, financial literacy). *Ukr. Socium – Ukrainian Society*, 2023, 3 (86), 137-145. <https://doi.org/10.15407/socium2023.03.137> [in Ukrainian]

Received on 04.12.23 and accepted 21.12.23